

Το αναρχικό κίνημα στην Ουκρανία στο απόγειο της Νέας Οικονομικής Πολιτικής, 1924-1925

Μία μελέτη του αναρχικού κινήματος στην Ουκρανία μετά την υποτιθέμενη «εξαφάνισή» του. Από τον Viktor Savchenko, Πανεπιστήμιο Οδησού, Σεπτέμβριος 2017

Περίληψη από το libcom.org: Η δημοσίευση αυτή εξετάζει μια σχεδόν άγνωστη περίοδο ανάπτυξης του αναρχικού κινήματος στην Ουκρανία που έχει αγνοηθεί τόσο από τους σοβιετικούς όσο και από τους μετασοβιετικούς ιστορικούς, για τους οποίους η ιστορία του αναρχισμού στη Σοβιετική Ένωση τελείωσε το 1921. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί αρχειακό υλικό, συμπεριλαμβανομένων των αρχείων των σοβιετικών μυστικών υπηρεσιών (CHK, GPU, OGPU), και επεκτείνει την ύπαρξη του αναρχικού κινήματος έως και τα μέσα της δεκαετίας του 1920. Αυτή ήταν μια περίοδος αναζωπύρωσης του κινήματος, ιδίως μεταξύ των φοιτητών, των νεαρών εργατών και των ανέργων, στις πόλεις της Ανατολικής και Νότιας Ουκρανίας (Χάρκοβο, Κίεβο, Οδησός, Νιπροπετρόφσκ και Πολτάβα). Παρά την καταστολή από την κυβέρνηση, το αναρχικό κίνημα στην ΕΣΣΔ κατάφερε να επιβιώσει στην παρανομία τη δεκαετία του 1920.

Τα μέσα της δεκαετίας του 1920 ήταν η εποχή της τρίτης ευκαιρίας (αν κάποιος θεωρήσει τις επαναστάσεις του 1905 και του 1917 ως τις δύο πρώτες ευκαιρίες) που δόθηκε από την ιστορία στους αναρχικούς της Ανατολικής Ευρώπης για να δείξουν την ισχύ τους. Το ζήτημα της ύπαρξης αναρχικού κινήματος στην ΕΣΣΔ τη δεκαετία του 1920 παραμένει αμφιλεγόμενο στην ιστοριογραφία. Οι περισσότεροι σοβιετικοί ιστορικοί υποστηρίζουν ότι ο αναρχισμός είχε «ξοφλήσει εντελώς» ήδη από τον Σεπτέμβριο του 1921 (τότε που «εξαφανίστηκε η Μαχνοβτσίνα»).[1] Μόνο ο σοβιετικός ιστορικός Σ. Κανέφ «τόλμησε» να επανεξετάσει τη διαδικασία της «εξαφάνισης» του αναρχικού κινήματος στην ΕΣΣΔ, υποστηρίζοντας ότι «η εξάλειψη θυλάκων της αναρχικής αντεπανάστασης δεν σημαίνει ότι ο αναρχισμός κατεστάλη γενικά», και συσχέτισε την εξαφάνιση του αναρχισμού στην ΕΣΣΔ με την αυτοδιάλυση της νόμιμης Πανρωσικής Αναρχικής Ομοσπονδίας το 1925.[2] Στη σύγχρονη ιστοριογραφία εμφανίστηκαν δύο αντικρουόμενες τάσεις όσον αφορά την εξαφάνιση του αναρχισμού. Σύμφωνα με τον Μ. Βογογκ,[3] το κίνημα αυτοδιαλύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1920. Η L. Orchakova[4] περιορίζει κι αυτή την ύπαρξη του αναρχισμού ως πολιτικό κίνημα στις αρχές της δεκαετίας του 1920. Αντιθέτως, ο Α. Dubonik[5] θεωρεί ότι το αναρχικό κίνημα στην Ουκρανία δεν έπαψε να υπάρχει έως τη δεκαετία του 1930.

Το άρθρο αυτό στηρίζεται σε έγγραφα των σοβιετικών μυστικών υπηρεσιών που είχαν χαρακτηριστεί «απόρρητα». Η πηγή αυτή επιβεβαιώνεται από αρχεία αναρχικής προέλευσης (εφημερίδες και άλλα περιοδικά, επιστολές και απομνημονεύματα).

Ξεκινώντας από το 1924, τόσο οι πράκτορες της Τσε-Κα όσο και οι πρωτοστάτες αναρχικοί θεωρούσαν ότι είχε αναβιώσει το αναρχικό κίνημα στην ΕΣΣΔ, κάτι που γινόταν εμφανές από την αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος για τον αναρχισμό, ιδιαίτερα μεταξύ των νέων. Υπήρχαν πολλοί λόγοι για αυτό: Η διάψευση των προσδοκιών όσον αφορά τη Νέα

Οικονομική Πολιτική και τις πολιτικές των μπολσεβίκων γενικά, η αυξημένη ανεργία, οι «εκκαθαρίσεις» στα πανεπιστήμια και στις δημόσιες υπηρεσίες, η διεύρυνση του πολιτικού χώρου λόγω της εξαφάνισης των πρώην ισχυρών κομμάτων των Επαναστατών Σοσιαλιστών και των Μενσεβίκων, ο θάνατος του Λένιν (που οδήγησε στην αποδυνάμωση της κεντρικής κυβέρνησης), καθώς και το τέλος του λιμού στην Ουκρανία (που είχε απομυζήσει τις αναγκαίες για τον αγώνα δυνάμεις). Ταυτόχρονα, οι διαμάχες μέσα στο AUCP (B) (Ρωσικό Κομμουνιστικό Κόμμα – μπολσεβίκοι) έγιναν εντονότερες: Αρχικά, ανάμεσα στην «τρόικα» (Ζηνόβιεφ-Κάμενεφ-Στάλιν) και τον Τρότσκι, και μετά το 1925 ανάμεσα στον Στάλιν και τους πρώην συμμάχους του, Ζηνοβιέφ και Κάμενεφ. Ο Τρότσκι, στη δική του προπαγάνδα, χρησιμοποιούσε συνθήματα που ακούγονταν αναρχικά, ζητώντας «ίσα δικαιώματα για τη νεολαία», αγώνα ενάντια στην «κομματική γραφειοκρατία», και προώθηση της «διαρκούς επανάστασης» (κάτι που θύμιζε την «τρίτη επανάσταση» των αναρχικών).

Η επανεμφάνιση των αναρχικών στην Αριστερή Όχθη (σμμ. εννοεί του ποταμού Δνείπερου, στην Υπερδνειστερία) και στη Νότια Ουκρανία (1924-25) είχε σίγουρα δυνατότητες μαζικοποίησης, αφ' ενός επειδή την περίοδο 1904-08 αλλά και το 1917, τα βιομηχανικά κέντρα της Ουκρανίας ήταν επίσης κέντρα του αναρχικού κινήματος της Ανατολικής Ευρώπης και αφ' ετέρου διότι οι αναρχικοί είχαν μαζική υποστήριξη στο Μαχνοβίτικο κίνημα του 1918-21, καθώς και στο κίνημα των εργατών υπέρ της κοινωνικοποίησης των επιχειρήσεων στην Οδησό και στο Ντονμπάς το 1917-18.[6]

Η αναβίωση του αναρχισμού στην ΕΣΣΔ πιθανόν να συνδέεται επίσης με τη διεθνή συγκυρία, και πιο συγκεκριμένα με τα σχέδια του Κρεμλίνου για παγκόσμια επανάσταση, σχέδια στα οποία οι αναρχικοί θεωρούνταν σύμμαχοι στον πολυδιάστατο αγώνα ενάντια στα αστικά κράτη. Ιδιαίτερο βάρος στα σχέδια αυτά είχε δοθεί στην επανάσταση στη Γερμανία. Το 1922-23 μειώθηκε αισθητά η καταστολή των αναρχικών στην ΕΣΣΔ, κάτι που συνοδευόταν από προσπάθειες στρατολόγησης μάχιμων αναρχικών και αναρχικών προπαγανδιστών για να δουλέψουν πολιτικά στη Γερμανία.[7] Στην Ουκρανία, οι αναρχικοί πρόσεξαν αυτή την τάση και προσπάθησαν να τη χρησιμοποιήσουν για να αυξήσουν την επιρροή τους.

Οι πρωτοστάτες αναρχικοί δεν συμπαθούσαν ούτε τους υποστηρικτές του Τρότσκι, ούτε αυτούς του Ζηνόβιεφ. Σκέφτονταν μάλιστα να κυκλοφορήσουν μπροσούρες όπου θα εξηγούσαν την «ουδετερότητά» τους στη διαμάχη Στάλιν-Τρότσκι.[8] Οι αναρχικοί συμπαθούσαν κάπως μόνο τους Sapronovists[9] (τους πρώην «Decists»), μια αντιπολιτευόμενη ομάδα στο εσωτερικό του ρωσικού κομμουνιστικού κόμματος. Παρ' όλο που αυτή η ομάδα δεν ήταν ισχυρή, είχε υποστηρικτές στην Ουκρανία (στις πόλεις Χάρκοβο, Οδησό, Μικολάιβ).[10]

Στα μέσα της δεκαετίας του 1920, στο απόγειο της ΝΟΠ (Νέας Οικονομικής Πολιτικής), οι αναρχικοί ασκούσαν κριτική όσον αφορά τα καπιταλιστικά χαρακτηριστικά της, την κατάργηση των δημοκρατικών ελευθεριών, την αστυνόμευση της κοινωνίας από τις μυστικές υπηρεσίες, και την καταστολή του σοσιαλιστικού ρεύματος, χαρακτηρίζοντας το

καθεστώς «κρατικοκαπιταλιστικό», «παλινορθωτικό» και φασιστικό-δικτατορικό. Χωρίς ψευδαισθήσεις για τα σοβιέτ και τα συνδικάτα, οι αναρχικοί τα θεωρούσαν «παρακλάδια» της δικτατορίας.[11]

Στα μέσα της δεκαετίας του 1920, ο γνωστός αναρχικός Π. Αρσίνωφ,[12] εξόριστος στο Παρίσι, γράφει: «Εκεί, στη Ρωσία, το κίνημά μας (...) αρχίζει σιγά σιγά να διορθώνεται, να λογικεύεται».[13] Κάποιος «Βίκτωρ» από την ΕΣΣΔ γράφει στον γνωστό αναρχικό Σ. Φλέσιν στη Δύση ότι συμμετέχει σε «μια ομάδα νεαρών αναρχικών» και ότι στην Κομσομολ (σμμ. νεολαία του ΚΚΣΕ) διαισθάνεται κάποιος μια τάση «υπέρ των αναρχικών».[14] Σε μια επιστολή κάποιου άγνωστου αναρχικού από την ΕΣΣΔ προς τον αναρχικό ιδεολόγο Voline (V. Eichenbaum), ο συγγραφέας αναφέρει ότι «τον τελευταίο καιρό έχουμε παρατηρήσει μια αναζωπύρωση της δραστηριοποίησης».[15] Αξίζει να επισημανθεί και η «Εκκλιση μιας ουκρανικής ομάδας προς τις αναρχικές οργανώσεις και τους μεμονωμένους συντρόφους στη Ρωσία» (1924),[16] η οποία αναφέρει ότι ομάδες αναρχικών επικοινωνούν ξανά μεταξύ τους και ότι «έχουν ξεκινήσει τη διαδικασία ενοποίησής τους», ευελπιστώντας ότι «στο κοντινό μέλλον θα συναντηθούμε (και όχι απλώς με τους συντρόφους μας από άλλες πόλεις) σε ένα Πανρωσικό συνέδριο αναρχικών».

Παρόμοιες εκτιμήσεις υπάρχουν και σε μια αναφορά του πρώτου τμήματος των μυστικών υπηρεσιών (SO) της Γκε-Πε-Ου (OGPU):

«Την περίοδο στην οποία αναφερόμαστε, η δραστηριοποίηση των αναρχικών υπήρξε έντονη, με τάσεις να εντατικοποιηθεί κι άλλο και να διευρυνθεί (...) στη διάρκεια της τρίμηνης αυτής περιόδου, διεξήχθησαν 18 επιχειρήσεις και συνελήφθησαν περίπου 300 αναρχικοί. Εντοπίστηκαν περίπου 750 άτομα στη Μόσχα και πάνω από 4.000 άτομα συνολικά στην Ένωση.» («Sovershenno sekretno», [Совершенно секретно = άκρως απόρρητο], 1924)

Η αναζωπύρωση των αναρχικών τάσεων επιβεβαιώνεται από τον καταγεγραμμένο αριθμό των ατόμων που θεωρούνταν ύποπτα για αναρχισμό σε όλη τη Σοβιετική Ένωση.

Το 1923, οι πράκτορες της Τσε-Κα κατέγραψαν εντατικοποίηση της δραστηριότητας των αναρχοσυνδικαλιστών, οι οποίοι:

«είχαν επαφές με γερμανούς συνδικαλιστές και χρηματοδοτούνταν από αυτούς για να συνεχίσουν το έργο τους· έχουν δικά τους τυπογραφεία, βιβλιοπωλεία και γραφεία. Αυτό το ρεύμα λειτουργεί τόσο νόμιμα όσο και παράνομα. Οι ηγέτες του είναι απόδημοι. Δουλεύουν κυρίως στους χώρους των φοιτητών. Οι συνδικαλιστές, όντας καλύτερα οργανωμένοι και οικονομικά ισχυρότεροι από την VFA (Πανρωσική Ομοσπονδία

Αναρχικών), γνωρίζουν τα πλεονεκτήματα της συνένωσης των αναρχικών ομάδων και σύρουν την VFA σε κοινές δράσεις.» («Sovershenno sekretno», 1923)

Μια τέτοια «ενίσχυση» στο παράνομο δίκτυο αναρχικών στην ΕΣΣΔ προσέφερε ο Διεθνής Σύνδεσμος Εργατών (IWA) – η παγκόσμια ομοσπονδία των αναρχοσυνδικαλιστικών συνδικάτων.[17]

Το καλοκαίρι του 1923, οι πράκτορες της Τσε-Κα ήρθαν αντιμέτωποι με τις ακόλουθες μορφές αναρχικής αντεπανάστασης:

«Εκτόξευση μιας κυλινδρικής φιάλης με διοξείδιο του άνθρακα στην πλατεία ενός θεάτρου στο Χάρκοβο, με σκοπό –κατά τα λεγόμενα του ντόπιου αναρχικού που την εκτόξευσε– να σκοτωθούν οι κομμουνιστές και οι κερδοσκόποι που κάθονταν εκεί· αντισοβιετική και αντι-φορολογική προπαγάνδα από μεμονωμένους αναρχικούς στα χωριά των επαρχιών Ποντέλσκι, Πόλταφσκι και Τσερνίφσκι· προσπάθειες πραγματοποίησης “απαλλοτριώσεων” στην Πολτάβα» («Sovershenno sekretno», 1923)

Τον Οκτώβριο του 1923, στην Οδησό, ο αναρχικός Μ. Καΐκο παραπέμφθηκε σε δίκη κατηγορούμενος για τη συγκρότηση στο χωριό Χλαντόζα μιας «παράνομης στρατιωτικοποιημένης μονάδας με σκοπό την ανατροπή της κυβέρνησης». Αυτή η ομάδα, η οποία αποτελούνταν από 30 ένοπλους αντάρτες, πραγματοποίησε απαλλοτριώσεις και επιθέσεις σε τρένα, σε εκλεγμένα μέλη των επιτροπών των βολόστ (στμ. volispolkomy: παραδοσιακή διοικητική υποδιαίρεση στην Ανατολική Ευρώπη), καθώς και σε ντόπιους δημόσιους υπαλλήλους.[18]

Το γενικό σχέδιο της Γκε-Πε-Ου, η εξάλειψη δηλαδή όλων των μη μπολσεβίκικων κομμάτων αναγκάζοντάς τα να αυτοδιαλυθούν, δεν έφερε αποτέλεσμα στην περίπτωση των αναρχικών. Οι αναρχικοί προσπάθησαν να ριζώσουν τόσο με παράνομες, όσο και με νόμιμες δραστηριότητες (συμπεριλαμβανομένων των συλλόγων τής εσπεράντο) και να στρατολογήσουν πρώην μέλη του κομμουνιστικού κόμματος.

Στις πόλεις της Ουκρανίας, οι κρατικές επιχειρήσεις δέχτηκαν πλήγματα από ένα νέο κύμα απεργιών που είχαν συνδικαλιστικό χαρακτήρα. Στην Οδησό, στο Μικολάιβ και στη Χερσώνα επλήγησαν τα εργοστάσια· στα λιμάνια, οι στρατιώτες και οι ναυτικοί έκαναν γενική απεργία. Τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο του 1923, οι απεργιακές κινητοποιήσεις επηρέασαν «σχεδόν ολόκληρο το Ντονμπάς», το Νιπροπετρόφσκ, το Χάρκοβο, το Περβομαΐσκ και το Βόζνεσενσκ.[19] Η ισχύς των διαμαρτυριών των ανέργων είναι εμφανής από τα γεγονότα στις 15-21 Μαΐου 1924 στην Οδησό, όπου περίπου 5.000 άνεργοι διέσχισαν την πόλη διαδηλώνοντας και φωνάζοντας «κάτω η κυβέρνηση». Εκδίωξαν την έφιππη αστυνομία και εφόρμησαν στο κτίριο της επαρχιακής εκτελεστικής επιτροπής

(hubnykonkom), «απαιτώντας μια καλύτερη ζωή και καλύτερους πόρους δια-βίωσης».[20] Σε αυτή τη διαδήλωση, ανάμεσα σε αυτούς που πρωτοστάτησαν ήταν οι M. Kyrychenko, M. Handler, Savvys'kyi, Berkovych και Hertsenzon, οι οποίοι χαρακτηρίστηκαν από τους πληροφοριοδότες της αστυνομίας ως «αναρχοσυνδικαλιστές». Κάποιοι από τους επικεφαλής της εξέγερσης συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν σε εξορία.[21] Η εμπλοκή των αναρχικών της Οδησού στην εξέγερση αυτή φαίνεται όχι μόνο από τον αριθμό των συλληφθέντων αναρχικών (75 άτομα), αλλά και από τον επίσημο τερματισμό των δραστηριοτήτων της Ομοσπονδίας Αναρχικών της Οδησού: «διέλυσαν την οργάνωση για συνωμοτικούς λόγους, αλλά κρυφά εξακολούθησαν να συμμετέχουν στις συναντήσεις των ανέργων».[22] Μετά την εξέγερση στην Οδησό, ο αναρχικός τύπος επεσήμανε το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια των ερευνών συνελήφθησαν 16 άτομα με την κατηγορία της ένοπλης αντίστασης ενάντια στην Γκε-Πε-Ου, εκ των οποίων επτά εκτελέστηκαν. Ο S. Zekhtser, διοργανωτής του παράνομου δικτύου αναρχικών στην Οδησό το 1918, εκτελέστηκε κατηγορούμενος για «ληστείες».[23]

Το 1924, οι πράκτορες της Τσε-Κα στην ΕΣΣΔ κατέγραψαν αναρχικές ομάδες σε 28 πόλεις και κωμοπόλεις: Κίεβο, Οδησός, Χάρκοβο, Νιπροπετρόφσκ, Ζαπορίζια, Μαριούπολη, Ζάιτομυρ, Κρεμίντσα, Πολτάβα, Μικολάιβ, Χερσώνα, Κάμενιες-Ποντίλσκαϊ, Βινίτσια, Ούμαν, Μπάκχμουτ, Μπερντιάνσκ, Τσερνίχιβ, Κάνιβ, Συμφερόπολη, Σεβαστούπολη, Ιλεζαβετρά, Γιάλτα, Ιούζοβο, Λούμπνι, Ρόμνι, Νάιζιν, Ράντομιλ και στο χωριό Πόντολκι στο Ρομάνσαϊνγκ Οκρού.[1] Στην πραγματικότητα, όμως, υπήρχαν αναρχικές ομάδες σε πολύ περισσότερα μέρη.

Στην Οδησό, πράκτορες της Γκε-Πε-Ου ταυτοποίησαν τρεις κύκλους αναρχικών εργατών και μια ομάδα «νεαρών αναρχικών». Οι αναρχικοί της Οδησού σχεδίαζαν να εκδώσουν περιοδικό και να φτιάξουν αναρχική βιβλιοθήκη.[2] Τα αρχεία της Τσε-Κα/Γκε-Πε-Ου περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία όσον αφορά τους αναρχικούς που ήταν γνωστοί στην πολιτική αστυνομία της Οδησού: 1921-200 άτομα, 1922-109 άτομα, 1924-135 άτομα, 1925-50 άτομα.[3] Υπήρχαν, όμως και δεκάδες μεμονωμένοι αναρχικοί, οι οποίοι συμμετείχαν σε «ανεξέλεγκτες» ομάδες (ανεξάρτητες ομάδες που δεν συνδέονταν με τα αναρχικά κέντρα και τις επίσημες ηγεσίες). Οι πράκτορες της Τσε-Κα θεωρούσαν ότι στο παράνομο αναρχικό κίνημα συμπεριλαμβάνονταν οι σύλλογοι της εσπεράντο, οι «ομάδες ύπνωσης» (ο αναρχικός Tsveif πειραματιζόταν με την ύπνωση) και το νεο-ναϊτιστικό «Τάγμα του Φωτός» (ένα τμήμα του οποίου ήταν ενεργό στο Χάρκοβο): «Η παράνομη δραστηριότητα στους χώρους των φοιτητών καμουφλάρεται με ομάδες μελέτης του μυστικισμού» («Sovershenno sekretno», 1925). Ένα ενημερωτικό δελτίο της Γκε-Πε-Ου (Οκτώβριος 1924) γράφει ότι, παρά τις συλλήψεις, οι αναρχικοί εξακολουθούσαν «να προσπαθούν να δραστηριοποιηθούν σε ορισμένα εργοστάσια και σε σωματεία εργατών της κλωστοϋφαντουργίας».[4]

Στο Χάρκοβο, οι αναρχικοί κατάφεραν να ξαναστήσουν ένα δίκτυο που κάλυπτε ολόκληρη την πόλη, με βάση την πλατφόρμα «Ναμπάτ».[5] Συμμετείχαν στην διοργάνωση απεργιών στο εργοστάσιο «VEK» (στμ. αμυντική βιομηχανία), στο εργοστάσιο Locomotive (στμ. κατασκευής κινητήρων για τρένα κλπ.), καθώς και σε άλλα σιδηροδρομικά εργοτάξια και

αμαξοστάσια. Παράλληλα, κυκλοφορούσαν μπροσούρες με πολύγραφο, σχεδίαζαν να φτιάξουν ένα παράνομο τυπογραφείο και διατηρούσαν κρυφές επαφές με αναρχικούς στο εξωτερικό, όπως και με αναρχικούς στη Μόσχα, την Πετρούπολη, το Κίεβο, το Κατερίνοσλαβ, το Μικολάιβ και την Οδησσό. Στο Χάρκοβο, οι αναρχικοί δραστηριοποιούνταν, επίσης, στους χώρους των δημο-σίων υπαλλήλων, των τεχνιτών, καθώς και στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο. Τον Απρίλιο του 1924,

«ξεκίνησε μια επιχείρηση ενάντια στους αναρχικούς σε ολόκληρο το Χάρκοβο, στα πλαίσια της οποίας αποδεκατίστηκαν οι πρωτοστάτες αναρχικοί αγωνιστές της πόλης, καταστράφηκε η εκδοτική κολλεκτίβα τους, κατασχέθηκε υλικό σχετικό με την έκδοση περιοδικών και φυλλαδίων για την ημέρα της Πρωτομαγιάς, καθώς και πλήθος άλλα οργανωτικά υλικά» («Sovershenno sekretno», 1924)

Ωστόσο, μετά τις συλλήψεις, οι αναρχικοί στο Χάρκοβο συνέχισαν τις δράσεις τους οργανώνοντας «παράνομους κύκλους εργατών (...) που έκαναν προπαγάνδα στους χώρους των σιδηροδρομικών εργατών» (μια ομάδα η οποία τελικά εξαρθρώθηκε) και εκδίδοντας μια διακήρυξη υπογεγραμμένη από την «Ομάδα αναρχικών εργατών».[6] Για τον Ιούλιο-Αύγουστο του 1924, η Ομοσπονδία Αναρχικών του Χάρκοβο προγραμματίζε ένα Πανρωσικό συνέδριο αναρχικών, κάτι που οδήγησε τις αρχές στη σύλληψη περίπου 70 αναρχικών από το Χάρκοβο, έξι εκ των οποίων εξορίστηκαν.[7]

Στο Κίεβο, οι αναρχοσυνδικαλιστές συναντήθηκαν για να συζητήσουν τη συνένωση των αναρχικών της Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Ουκρανίας και «σχεδίαζαν μια προπαγανδιστική εκστρατεία ενάντια στη στρατολόγηση των εργατών στις γραμμές του RCP (Ρωσικό κομμουνιστικό κόμμα)» («Sovershenno sekretno», 1924). Τον Ιούνιο του 1924 συνελήφθησαν αρκετοί αναρχικοί στο Κίεβο, μεταξύ των οποίων οι O. Taratuta, N. Drikker, A. Konse, καθώς και μέλη της «Ένωσης Νεαρών Αναρχικών».[8] Βιβλιογραφικές πηγές απόδημων προσθέτουν ότι στο Κίεβο συνελήφθησαν αναρχικοί και από την ένωση εργατών του κατασκευαστικού τομέα, επειδή «εξέφραζαν ανοικτά τη γνώμη τους στους χώρους των εργατών».[9] Το καλοκαίρι του 1924, στην Πολτάβα και στο Ιούζοβο έγιναν συλλήψεις αγωνιστών που συμμετείχαν σε παράνομες αναρχικές ομάδες· τον Οκτώβριο του 1924, το ίδιο επαναλήφθηκε στο Ράντομιλ, τη Σεβαστούπολη και τη Γιάλτα.[10]

Το 1925, σε όλη την ΕΣΣΔ, ξεκινούν μαζικές «νέες συλλήψεις αναρχικών λόγω της επαναδραστηριοποίησής τους».[11] Στην Πολτάβα, οι αναρχικοί προπαγάνδιζαν τις ιδέες τους στις σχολές επαγγελματικής κατάρτισης και παραϊατρικών επαγγελμάτων, στο κολέγιο γεωργικών συνεταιρισμών, στους άνεργους και στους εργάτες στα σιδηροδρομικά εργοτάξια και, στην περιφέρεια Λούμπενσκαγι, στα σεμινάρια κατάρτισης εκπαιδευτικών.[12] Ομάδες νεαρών αναρχικών καταγράφονται στις περιφέρειες Μιρχνρότσκαγι και Πραϊλούτσκαγι, όπως και στις πόλεις Χάντιτς και Ρόμνι. Σε χωριά της περιοχής της Πολτάβα υπήρχαν ομάδες αναρχικών που διένειμαν τα χειρόγραφα, παράνομα αναρχικά περιοδικά «Anarkhiia» («Αναρχία») και «Vil'na dumka» («Ελεύθερη Σκέψη»).[13] Το 1925, η κατάσταση με τους αναρχικούς στην περιοχή της Πολτάβα οδηγεί

στη σύλληψη 85 ατόμων· όλοι οι συλληφθέντες είναι μεταξύ 18 και 25 ετών. Οι πράκτορες της Τσε-Κα, παρά τις συλλήψεις του 1925, το επόμενο έτος αναφέρουν ότι «στην Πολτάβα, οι αναρχικοί είναι ιδιαίτερα δραστήριοι» («Sovershenno sekretno», 1926). Νεαρά άτομα, με την αδιαλλαξία της νιότης τους, εξακολουθούν να συρρέουν πίσω από τις μαύρες σημαίες και να γεμίζουν τις φυλακές, τα πολιτικά απομονωτήρια (φυλακές για πολιτικούς κρατούμενους) και τους τόπους εξορίας.

Μετά τον εμφύλιο πόλεμο και την εφαρμογή της Νέας Οικονομικής Πολιτικής εμφανίζεται ένα κύμα αυθόρμητων διαμαρτυριών νεαρών ατόμων που αισθάνονται αποστροφή για την απόκλιση από τις επαναστατικές ηθικές αρχές, την παλινόρθωση στοιχείων του καπιταλισμού και τη γραφειοκρατική δομή του Κόμματος και της Κομσομόλ. Μερικές φορές, οι νεανικές διαμαρτυρίες εξελίσσονται σε «κόκκινες κλοπές» ή «κόκκινο χουλιγκανισμό», καθώς εξαγριωμένοι νέοι καταγγέλλουν με συνθήματα τους προδότες των εργατών και εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους με τον τρόπο των αναρχικών. Αυτή τη διάθεση «αυθόρμητου αναρχισμού» προσπαθούν να την εκμεταλλευτούν ομάδες αναρχικών, σκορπώντας φυλλάδια και άλλα έντυπα στους χώρους της νεολαίας. Οι περισσότερες αναρχικές ομάδες νέων που εμφανίζονται στην Ουκρανία το 1922-25 είναι αυτόνομες και η αλήθεια είναι ότι συχνά απέχουν πολύ από τον «ιδεολογικό» αναρχισμό. Ωστόσο, αποτελούν κομμάτι του αναρχικού κοινωνικοπολιτικού κινήματος, το οποίο ξεχωρίζει με την αγωνιστικότητα, την εκρηκτικότητα, τον αυθορμητισμό και την ποικιλομορφία του. Στα μέσα της δεκαετίας του 1920 καταγράφονται εκδηλώσεις αυθόρμητου αναρχισμού και αριστερού εξτρεμισμού σε όλες τις περιοχές της ΕΣΣΔ.[14] Η εμφάνιση αναρχικών ομάδων νέων σε ευρεία κλίμακα είναι μέρος της τάσης του «αριστερισμού» (livatstvo) της σοβιετικής νεολαίας. Το 1925, σε όλη την ΕΣΣΔ συλλαμβάνονται δραστήρια μέλη των νεανικών αυτών ομάδων, που εναντιώνονται στην κυβέρνηση. Κάποιες από αυτές τις ομάδες είναι η «Επαναστατική Πρωτοπορία» (Μόσχα), η «Ομάδα Επαναστατικής Σοσιαλιστικής Νεολαίας του Βόλγα» (Νάιζναϊ Νογρόντ), φοιτητικές ομάδες αριστερών Σοσιαλεπαναστατών στα πανεπιστήμια του Λένινγκραντ, του Βόροντζ, του Τομσκ και του Ορέλ, καθώς και το «Κόμμα των μη κομματικών φοιτητών» (Κίεβο). Ο αναρχικός Α.Μ. Garaseva θυμάται ότι, το 1925, ένα μέρος των φοιτητών είχε επηρεαστεί από τον αναρχισμό και ότι υπήρχαν παράνομες ομάδες αναρχοσυνδικαλιστών.[15] Στους κύκλους των αναρχικών γίνονται συζητήσεις για τη δημιουργία μιας «Αναρχοκομμουνιστικής Οργάνωσης Νέων Ουκρανίας». Στο Κίεβο και στο Χάρκοβο καταγράφονται αναρχικές ομάδες νέων, καθώς και η ύπαρξη της «Διεθνούς Αναρχικής Οργάνωσης Εργατικής Νεολαίας "Βάνταρ"[16]». [17] Στο τρίτο συνέδριο της Κομμουνιστικής Οργάνωσης Νέων Ουκρανίας ασκείται κριτική στις «αναρχικές και συνδικαλιστικές τάσεις» κάποιων νεαρών συμμετεχόντων.[18] Μια εγκύκλιος της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού κόμματος Ουκρανίας (μπολσεβίκοι) προς τις επαρχιακές επιτροπές του κόμματος και προς την Κομμουνιστική Οργάνωση Νέων Ουκρανίας (ουκρανική Κομσομόλ) καλεί σε αγώνα ενάντια τόσο στις «αναρχικές ταλαντεύσεις» των νέων, όσο και στον σχηματισμό «μη-κομματικών οργανώσεων νέων».[19] Τον Φεβρουάριο του 1923, νεαροί φοιτητές στην Πολτάβα δημιουργούν την αναρχική ομάδα «Βάγκαρντ»[20] και στέλνουν ταχυδρομικά ονομαστικές, χειρόγραφες κάρτες σε φοιτητές του Ινστιτούτου Λαϊκής Εκπαίδευσης, του Ακαδημαϊκού Συνεργατικού Κολεγίου και της τοπικής Κομμουνιστικής Οργάνωσης Νέων Ουκρανίας.[21] Στο Κίεβο, το Χάρκοβο και την Οδησό, οι κυβερνητικές αρχές διαπιστώνουν την επιρροή που ασκούν οι αναρχικοί στο κίνημα των εσπεραντιστών. Οι S.M. Gaidovskii, O.M. Antonovych (επικεφαλής της «Πανουκρανικής Οργάνωσης

Εσπεραντιστών») και N.Ia. Futerfas (μέλος της οργανωτικής επιτροπής της «Πανρωσικής Ομοσπονδίας Εσπεραντιστών»), θεμελιωτές του εσπεραντικού κινήματος στις σοβιετικές δημοκρατίες, θεωρούνται αναρχικοί προπαγανδιστές, από τους πράκτορες της Τσε-Κα.[22]

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν στις αρχές η «εξάπλωση των παράνομων δραστηριοτήτων», οι προσπάθειες των αναρχικών να «πρωτοστατήσουν στις εργατικές διαμαρτυρίες» και στις απεργίες, οι εκκλήσεις τους για οργάνωση «ανεξάρτητων εργοστασιακών επιτροπών» και «ελεύθερων συνδικάτων», οι προσπάθειές τους να «υπονομεύσουν τον στρατό και τον στόλο», η επιμονή τους να «αποκτήσουν κοινωνική στήριξη» στα χωριά και η «εντατικοποίηση της παράνομης δράσης μεταξύ των φοιτητών (...) ο αναρχισμός ριζώνει με διάφορους τρόπους στο Κομμουνιστικό Κόμμα και στην Κομσομόλ (...) Ένα μεγάλο μέρος της νεολαίας έλκεται από τις ιδέες και τη θεωρία του αναρχισμού» («Sovershenno sekretno», 1924). Στο Νιπροπετρόφσκ (στο Ινστιτούτο Μεταλλευτικών Ερευνών) και στη Ζαπορίζγια, οι αναρχικοί δραστηριοποιούνται στους χώρους των φοιτητών και των νεαρών εργατών αντίστοιχα.[23] Τον Ιανουάριο του 1925, στο Μπακχμούτ συλλαμβάνονται μέλη της «Επιτροπής Επαναστατικής Δράσης», μιας αναρχικής ομάδας που είχε οργανώσει απεργίες μεταλλωρύχων.[24]

Το 1925, στο Κίεβο, οι πράκτορες της Τσε-Κα αναφέρουν την παρουσία αναρχικών φοιτητών σε δύο σχολές ανώτερης εκπαίδευσης: στο Ινστιτούτο Λαϊκής Εκπαίδευσης και στο Συνεργατικό Κολέγιο Ανώτερης Τεχνικής Εκπαίδευσης. Στην Οδησό καταγράφουν μικρούς πυρήνες αναρχικών φοιτητών («πεντάδες») στο Ινστιτούτο Λαϊκής Εκπαίδευσης και στο Ινστιτούτο Ιατρικής Εκπαίδευσης, καθώς και συνωμοτικές «πεντάδες» στις εργατικές συνελεύσεις των λιμενεργατών, ραπτών, καπελάδων, σιδηροδρομικών εργατών, εργατών στις τοπικές συγκοινωνίες, αρτοποιών, όπως και σε μονάδες του Κόκκινου Στρατού και μεταξύ των ανέργων. Παράλληλα, αλλά χωρίς να συντονίζονται μεταξύ τους, δρουν ομάδες αναρχοατομικιστών, αναρχοσυνδικαλιστών και αναρχοθετικιστών.[1]

Στην Οδησό σχηματίζεται μία ομάδα από αναρχικούς Βεσσάραβες (από τη Μολδαβία) πολιτικούς πρόσφυγες.[2] Το 1924 φτάνουν στην Οδησό, ως πολιτικοί πρόσφυγες με την υποστήριξη της Διεθνούς Κόκκινης Βοήθειας,[3] οι βούλγαροι αναρχικοί Zh. Hrozev, D. Kvachev, G. Nikolov και S. Dzhanzhulev.[4] Αυτό επιβεβαιώνεται από τη μαρτυρία του Hrozev, κατά τη διάρκεια ανάκρισης το 1936:

«Όταν έφτασα στην ΕΣΣΔ, υπήρχε ήδη μια παράνομη οργάνωση στην Οδησό, στην οποία συμμετείχαν αποκλειστικά βούλγαροι πολιτικοί πρόσφυγες (...) η οργάνωση αναρχικών της Οδησού είχε επαφές με ξένες αναρχικές ομοσπονδίες, συγκεκριμένα με τη γαλλική, τη σερβική και τη βουλγαρική ομοσπονδία (...) τους συμβουλευόνταν και λάμβαναν υλική υποστήριξη από το εξωτερικό για αναρχικούς της ΕΣΣΔ οι οποίοι εξέτιαν τις ποινές τους στην εξορία.»[5]

Οι πράκτορες της Τσε-Κα αναφέρουν ότι οι εκπατρισμένοι βούλγαροι αναρχικοί στην Οδησό διατηρούσαν επαφές με εκπατρισμένους βούλγαρους αναρχικούς στη Γαλλία.

Οι «παράνομες» αναρχικές ομάδες της Οδησού παίρνουν νέα πνοή με τη συμμετοχή κάποιων ημι-εκπατρισμένων από την Ιταλία – των G. Bucciarelli, R. Cavani, G. Evangelisti, Alboni, E. Herbovets (ο οποίος οργανώνει στην Οδησό μια απόπειρα δολοφονίας του κυβερνήτη του ιταλικού πλοίου «Cobbe»), D. Serpo και A. Butiki.[6] Το 1923-26, κοντά στη Γιάλτα, ιταλοί και γάλλοι αναρχικοί οι οποίοι είχαν μεταναστεύσει στην ΕΣΣΔ φτιάχνουν μια αγροτική κομμούνα. Ένα από τα μέλη της, ο Ιταλός F. Ghezzi, ήταν δραστήριος προπαγανδιστής του αναρχισμού.[7]

Οι πράκτορες της Τσε-Κα, επιβεβαιώνοντας την εξάπλωση του παράνομου δικτύου, αναφέρουν ότι οι αναρχικές ομάδες «αποτελούνται συχνά από 25 έως 60 ή και περισσότερο άτομα». Τον Απρίλιο του 1925, οι πράκτορες της Τσε-Κα αναφέρουν για τους αναρχικούς ότι: «σε πάρα πολλές περιπτώσεις, οι οργανώσεις τους έχουν αποκτήσει μαζικό χαρακτήρα» και «μολύνουν» «συγκεκριμένες κατηγορίες της εργατικής τάξης» («Sovershenno sekretno», 1925). Στο Πολίτμπιρο,[8] μια επιτροπή υπό την προεδρία του S. Lozonskii, Γενικού Γραμματέα της Προφιντέρν,[9] εκπονεί ένα σχέδιο για την υποχρεωτική απέλαση από την ΕΣΣΔ γνωστών σοσιαλιστών και αναρχικών που κρατούνται σε φυλακές και στρατόπεδα συγκέντρωσης (περίπου 1.500 άτομα).[10] Τον Ιούνιο του 1925, στην Οδησό, η Γκε-Πε-Ου εξαπολύει ανθρωποκυνηγητό για τη σύλληψη και απέλαση αναρχικών. Κάποιοι από αυτούς εξορίζονται σε χωριά της περιοχής της Χερσώνας.[11]

Τον Ιούνιο του 1925, μετά από συλλήψεις αναρχικών στο Κίεβο, οι πράκτορες της Τσε-Κα δηλώνουν ότι, στην πόλη, «από τα μέσα του 1925 και μετά δεν υπάρχουν πλέον αναρχικές ομάδες». Παρ' όλα αυτά, τον Οκτώβριο του 1925, μια μικρή ομάδα αναρχικών από το Κίεβο εμφανίζεται στην κηδεία μιας βετεράνου αναρχικής της ΕΣΣΔ, της A. Stepanova (Halaieva).[12]

Ένα εσωτερικό δελτίο, με ημερομηνία 15 Δεκεμβρίου 1925, αναφέρει «εντατικοποίηση της δράσης των αναρχικών ομάδων σε διάφορες περιοχές» και «εκτεταμένη δραστηριοποίηση των αναρχικών». Το δελτίο προειδοποιεί ότι «επανεμφανίζονται οι αναρχικοί που είχαν διαλυθεί» και συνενώνονται σε ομάδες, ότι «επαναδραστηριοποιούνται» στα χωριά και ότι οι αναρχικοί «ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την απόλυτη συγκεντροποίηση των δράσεών τους και τη δημιουργία ενός μόνο κέντρου στην Ουκρανία (...) Στην Ουκρανία βρισκόμαστε αντιμέτωποι με προσπάθειες συγχώνευσης μικρών ομάδων σε ένα ενιαίο ουκρανικό κόμμα (...) Αυτού του είδους οι προσπάθειες έχουν ήδη επισημανθεί σε πολλές αναφορές παρακολούθησης».[13] Η Γκε-Πε-Ου διαπιστώνει ότι «το αναρχικό κίνημα εξακολουθεί να αναζωπυρώνεται, ιδίως στη Μόσχα και την Κεντρική Περιφέρεια, στα Βορειοδυτικά και την Ουκρανία» και, τον Οκτώβριο του 1925, αναφέρει ότι «οι παράνομες δραστηριότητες των αναρχικών εξαπλώνονται. Υπάρχουν ομάδες και κύκλοι αναρχικών σε πολλές περιοχές της ΕΣΣΔ» («Sovershenno sekretno», 1925).

Οι κατασταλτικές ενέργειες και προκλήσεις της Γκε-Πε-Ου αναγκάζουν τους αναρχικούς να περιορίσουν τις νόμιμες δραστηριότητές τους και να μπουν σε «βαθιά» παρανομία, χρησιμοποιώντας την εμπειρία τους από τους αγώνες τους ενάντια στο τσαρικό καθεστώς. Η Γκε-Πε-Ου διαθέτει σημαντικά κονδύλια για την παρακολούθηση «παλαιών» αναρχικών, οι οποίοι ήταν γνωστοί από τις δραστηριότητές τους κατά την περίοδο 1917-1921. Ωστόσο, οι αναρχικοί αυτοί χρησιμεύουν σαν «παραπέτασμα» για την κάλυψη των παράνομων αναρχικών, οι οποίοι λειτουργούν με βάση τις «συνωμοτικές πεντάδες» (δυσκολεύοντας έτσι τη Γκε-Πε-Ου να φυτέψει προβοκάτορες) και τις «ανεξέλεγκτες» αυτόνομες ομάδες νέων. Για τις αναρχικές συνωμοτικές ομάδες ήταν σημαντικό οι διωκτικές αρχές να επικεντρώνονται στις δραστηριότητες των «παλαιών» αναρχικών της ΕΣΣΔ, ηλικίας 30-50 ετών, ώστε να περνούν απαρατήρητες οι «ανεξέλεγκτες» ομάδες στις οποίες δεν είχαν διεισδύσει ακόμη μυστικοί πληροφοριοδότες της Γκε-Πε-Ου. Αυτή τη στρατηγική είναι πιθανό να την ενθάρρυνε το Ταμείο Αρωγής των διωκόμενων αναρχικών –ο «Αναρχικός Μαύρος Σταυρός» (Βερολίνο)[14]– που συνεργαζόταν μόνο με «παλαιούς» αναρχικούς, αλληλογραφώντας μαζί τους επίσημα μέσω των κρατικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και τραβώντας έτσι την προσοχή των πρακτόρων της Τσε-Κα αποκλειστικά σε αυτούς. Στα μέσα της δεκαετίας του 1920, κι ενώ συνεχίζει την υποστήριξή του στους διωκόμενους αναρχικούς, το Ταμείο Αρωγής αναφέρει ότι υπήρχαν 130 έως 150 αναρχικοί σε φυλακές και τόπους εξορίας στην ΕΣΣΔ. Αυτοί, όμως, αποτελούσαν μόνο το ένα πέμπτο περίπου του συνόλου των διωκόμενων αναρχικών· οι περισσότεροι αναρχικοί τους οποίους ενίσχυε οικονομικά το Ταμείο ήταν «παλιοί, επώνυμοι αναρχικοί» (Α. Baron, L. Gutman, I. Charin, κ.λπ.). Σύμφωνα με τις αναφορές της Γκε-Πε-Ου, η αλληλογραφία των αναρχικών της ΕΣΣΔ με το Ταμείο Αρωγής «σταδιακά περιορίζεται».[15]

Οι πράκτορες της Τσε-Κα επισημαίνουν ότι η μεγαλύτερη απειλή για την κυβέρνηση είναι τα «επαναστατικά στοιχεία που στρέφονται στην τρομοκρατία και τις απαλλοτριώσεις», οι «πιο αδιάλλακτοι», οι οποίοι «περνούν στην παρανομία και προσπαθούν να συντονιστούν με άλλα αντισοβιετικά κόμματα».[16] Έχοντας κατά νου πόσο μάχιμοι είναι οι αναρχικοί (κρίνοντας από τις πολυάριθμες τρομοκρατικές δράσεις τους το 1905-08 και το 1917-19), οι μπολσεβίκοι φοβούνται μήπως οι αναρχικοί που βρίσκονται στην παρανομία αλλάξουν τακτική και εξαπολύσουν μια εκστρατεία ολικής τρομοκρατίας ενάντια στους εκπροσώπους της σοβιετικής εξουσίας. Αυτό το ζήτημα είναι πιθανό να είχε αναχθεί σε ζήτημα ύψιστης ανησυχίας λόγω μιας αναφοράς του μυστικού πράκτορα Μ. Σπεκτορ, το 1924, στην οποία περιγράφει τις μυστικές συναντήσεις στην Πολωνία μεταξύ ρώσων, πολωνών, ιταλών και γερμανών αναρχικών, όπου συζητείται και το θέμα μιας εκστρατείας τρόμου. Ο Ιταλός, ο γερμανός και κάποιοι ρώσοι αναρχικοί (οι Μ. Τσερνιάκ και Μιχαήλοφ) υποστηρίζουν την εκστρατεία τρόμου ενάντια στους σοβιετικούς ηγέτες, ενώ οι Ν. Μάχνο, Β. Βολίν και Π. Αρσινόφ διαφωνούν με την τρομοκρατία, θεωρώντας αναγκαία τη «συγκέντρωση των δυνάμεών μας για οργανωτική και προπαγανδιστική δουλειά».[17] Οι αναρχικοί δεν είχαν ούτε τις δυνάμεις, ούτε τα μέσα, ούτε τον ενθουσιασμό, ούτε και συγκεκριμένους στόχους κατά νου για μια εκστρατεία ευρείας πολιτικής τρομοκρατίας. Θεωρούσαν, επί πλέον, ότι το πρόβλημα ήταν το ίδιο το πολιτικό σύστημα όπως είχε εξελιχθεί στις σοβιετικές δημοκρατίες, και όχι τα άτομα που διαχειρίζονταν αυτό το σύστημα.

Έχοντας την παραπάνω πληροφόρηση, οι πράκτορες της Τσε-Κα ενημερώνουν το Κρεμλίνο: «Στην Ουκρανία, κάποιιοι αναρχικοί σκέφτονται να ξεκινήσουν μια τρομοκρατική εκστρατεία εναντίον επιφανών στελεχών της σοβιετικής κυβέρνησης και του Πανρωσικού Κομμουνιστικού Κόμματος» («Sovershenno sekretno», 1925). Όσο για τους αναρχικούς της Πολτάβα, αυτούς τους κατηγορούν απλώς επειδή «σκέφτονται την τρομοκρατία και τις απαλλοτριώσεις». Τον Ιούνιο του 1925, οι πράκτορες της Τσε-Κα στην Ουκρανία αναφέρουν ευχαριστημένοι ότι «στις επιχειρήσεις που πραγματοποιήθηκαν στις επαρχίες του Κιέβου και της Πολτάβα βρέθηκαν όπλα, εκρηκτικά και παράνομα έντυπα. Συνελήφθησαν περίπου 100 αναρχικοί». Το 1925, οι διωκτικές αρχές συνεχίζουν τις συλλήψεις αναρχικών στην Ουκρανία, με την κατηγορία ότι «σχεδίαζαν απαλλοτριώσεις». Στις αρχές του 1926, οι πράκτορες της Τσε-Κα αναφέρουν: «Στο εν λόγω χρονικό διάστημα, οι αναρχικοί εντατικοποίησαν τις παράνομες δραστηριότητές τους στην Ουκρανία» (στις περιφέρειες της Πολτάβα, του Νιπροπετρόφσκ, του Τσέρκαζι και της Οδησσού, στο Χάρκοβο και τη Μαριούπολη, όπως και στο Ντονμπάς και την Κριμαία), «κατά κύριο λόγο στους χώρους των νεαρών φοιτητών». «Σε κάποιες περιοχές, οι αναρχικοί αναπτύσσουν σχέσεις με αναρχικούς άλλων πόλεων της Ένωσης και του εξωτερικού» («Sovershenno sekretno», 1926).

Η διοίκηση της Γκε-Πε-Ου κυκλοφορεί ένα εσωτερικό ενημερωτικό σημείωμα στο οποίο τονίζεται ότι είναι αναγκαίο να ταξινομηθούν οι αναρχικοί σε «δραστήριους», «αδρανείς», «συμπαθούντες» ή «πρώην», επισημαίνοντας ότι, έως τότε, «οι πληροφορίες για τους αναρχικούς προέρχονταν σχεδόν αποκλειστικά από το Κέντρο Πολιτικού Ελέγχου (ΟΡΚ: Otdel politicheskogo kontroliia) και τις ξένες υπηρεσίες πληροφοριών· το δίκτυο των πρακτόρων είναι πολύ αδύναμο».[18] Οι διασυνδέσεις κάποιων αναρχικών από το Χάρκοβο, το Κατερίνοσλαβ και το Ντονμπάς με τον «Golos truda» (Μόσχα), τον μοναδικό νόμιμο αναρχικό εκδοτικό οίκο στην ΕΣΣΔ, είναι πηγή άντλησης πληροφοριών για τους πράκτορες της Τσε-Κα. Αυτός ο εκδοτικός οίκος συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι το 1929, αποτελώντας «παγίδα» για τους αναρχικούς.[19]

Μια άλλη ένδειξη για την επανεμφάνιση των αναρχικών το 1924-25 είναι το γεγονός ότι στις πόλεις της ΕΣΣΔ κυκλοφορούν τα τεύχη του παρισινού αναρχικού περιοδικού Delo truda (Εργατική Υπόθεση), οι αργεντινικές εφημερίδες Anarkhiia (Αναρχία) και Golos truda (Η Φωνή της Εργασίας), και τα αμερικάνικα έντυπα Rassvet (Αυγή) και Probuzhdenie (Αφύπνιση). Κυκλοφορούν, επίσης, τα παράνομα έντυπα Prizyv (Κάλεσμα), η Khleb i volia (Ψωμί και Ελευθερία) και το φυλλάδιο «Rabochiie-anarkhisty» («Αναρχικοί Εργάτες»). Επιπλέον, στην κατοχή αναρχικών βρέθηκαν σαπιρογράφοι, πολύγραφοι εκτογραφικού τύπου, ακόμη και ένα τυπογραφείο. Υπάρχουν αναφορές ότι «στην Ουκρανία εξαπλώνεται η κυκλοφορία του αναρχικού έντυπου λόγου, εκδίδονται παράνομα περιοδικά και καταβάλλονται προσπάθειες να δημιουργηθούν παραρτήματα του εκδοτικού οίκου “Golos truda”». Σε εργοστάσια των επαρχιών Ζαπορίζγια και Κρέμεντσακ, καθώς και στο Χάρκοβο και την Οδησσό κατάσχονται φυλλάδια «που προπαγάνδιζαν την ανατροπή της κυβέρνησης».[20]

Στα μέσα της δεκαετίας του 1920, η αυξανόμενη επιρροή των αναρχικών στην πολιτική ζωή της Ουκρανικής Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας αντανακλάται στον όγκο του έντυπου λόγου που παράγεται, εισάγεται και κυκλοφορεί. Στο Κίεβο, την Οδησσό, το Νιτροπετρόφσκ, το Χάρκοβο, την Πολτάβα και το Ντονμπάς εμφανίζονται δεκάδες χειρόγραφα έντυπα, τα οποία τυπώνονται με τη βοήθεια σπειρογράφων, καθώς και εφημερίδες, περιοδικά και φυλλάδια. Πράκτορες της μυστικής αστυνομίας καταγράφουν την προπαγάνδα και τις οργανωτικές προσπάθειες των αναρχικών στους χώρους των νέων και των εργατών (Οδησσός, Πολτάβα και Χάρκοβο), την εμφάνιση δεκάδων νέων ομάδων αναρχικών σε πόλεις και χωριά της Ουκρανικής Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας, καθώς και τη συμμετοχή αναρχικών στη διοργάνωση απεργιών και διαδηλώσεων (Οδησσός, Κίεβο, Νιτροπετρόφσκ).[21]

Στο αναρχικό κίνημα δεν υπάρχει η κομματική δομή με τα σταθερά μέλη. Η ισχύς του δεν οφείλεται στον αριθμό των επίσημων μελών, αλλά στην επιρροή που μπορεί να ασκήσει σε μεγάλες μάζες οι οποίες πιθανόν να πλησιάσουν αυθόρμητα τον αναρχισμό. Το 1905-07 και το 1917-20, η ριζοσπαστικοποίηση των μαζών επιτρέπει στο αναρχικό κίνημα να αποτελέσει από μόνο του μία κοινωνικοπολιτική δύναμη. Στα μέσα της δεκαετίας του 1920, η ριζοσπαστικοποίηση τμημάτων του πληθυσμού της ΕΣΣΔ αναβιώνει το αναρχικό κίνημα, αλλά το κίνημα δεν καταφέρνει να διευρύνει την επιρροή του σε μεγάλη κλίμακα κάτω από τις συνθήκες εδραίωσης του ολοκληρωτισμού. Η κατοπινή διάλυση του κινήματος απομακρύνει κάθε πιθανότητα να αποτελέσει ανταγωνιστική πολιτική δύναμη στην ΕΣΣΔ.

Η «αναγέννηση» των αναρχικών στην ΕΣΣΔ (ιδιαίτερα στη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Ουκρανίας), που η δυναμική της φάνηκε το 1924-25, είχε τη δυνατότητα να αναζωπυρώσει το κίνημα που καταστράφηκε το 1920-21. Οι αναρχικοί ήλπιζαν να «ξεσηκώσουν» τους νέους, τους πολυάριθμους ανέργους, τους ριζοσπάστες εργάτες και τους παλαιούς Μαχνοβίτες, ώστε να αρχίσουν να προετοιμάζουν μια νέα επανάσταση στην ΕΣΣΔ. Οι διωκτικές αρχές ανίχνευσαν αυτή την τάση και κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να την περιορίσουν τοπικά και, με καταστολή άλλοτε περιορισμένης και άλλοτε ευρείας κλίμακας, να απονευρώσουν σταδιακά το παράνομο αναρχικό κίνημα στην ΕΣΣΔ. Αργότερα, το 1926-29, η Γκε-Πε-Ου εφάρμοσε στην Ουκρανία πιο σκληρή κατασταλτική πολιτική εναντίον των αναρχικών, με αποτέλεσμα την κατάπνιξη του αναρχικού κινήματος.

Μετάφραση-Απόδοση: Ε.

Δημοσιεύθηκε στα φύλλα 177 και 178 της μηνιαίας πανελλαδικής αναρχικής εφημερίδας ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ